І чужому научайтесь,

Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 22. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ЛЮТОГО 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 3, 1961 No. 22. VOL. LXVIII.

КЕННЕДІ ВІДКЛИКАВ ЗАРЯДЖЕННЯ ЩОДО ПОВОРОТУ РОДИН ВІЙСЬКОВИКІВ ЗА МОРЕМ

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ ПОБОРЮВАННЯ РЕЦЕСІЇ ПРИ ЗБЕРЕЖЕННІ ТЕПЕРІШНЬОЇ ВАРТОСТИ ДОЛЯРА; НЕ ДУМАЄ ПРО ЗУСТРІЧ З ХРУЩОВИМ

Вашингтон. — На другій пресовій конференції, яку безпосередньо передавали через телевізію і радіо, і яка відбулася 1-го лютого о год. 4-ій по полудні, президент Кеннеді повідомив в окремій вступній заяві, що він, після наради з державним секретарем і секретарем оборони, вирішив скасувати розпорядження президента Айзенгавера з минулого року про те, щоб 286,700 членів родин військовиків, які відбувають службу за морем, повернулись до ЗДА. Кеннеді заявив, що внаслідок повороту родин до ЗДА зменшилася б мораль тих вояків, які служать в чужих країнах, і тому треба було це зарядження відкликати. Його уряд старатиметься іншим способом поробити ощадності, щоб зменшити відплив долярів за кордон. Військовики за морем будуть обмежені в подорожуванні по чужих країнах і не зможуть купувати там за доляри товарів тривкої вартости. На початку конференції Президент склав заяву, в якій в своїм і своєї дружини імені дякував тим всім, які були йому прислали побажання після того, як пані Кеннеді народила сина. В цій вступній заяві Кеннеді повідомив журналістів про те, що вже в найближчому часі почнуть видавати харчі в тих районах, де є більше число безробітних. До тих районів зараховується стейти Вірджінію, частину Пенсилвенії, Ілліной і Кентаки. Уряд хоче скріпити будівельний рух і тому зарядив зменшити відсотки від морґеджів із 5.75% до 5.5% Президент наказав приспішити виплату дивіденд від забезпеченевих поліс ветеранів і тим способом економіка країни скріпиться на $250 мільйонів. Багато часу Президент призначив на відповіді про економічні проблеми. Він сказав, що в справах економіки зможе мати ясніший погляд аж за два - три місяці, і тоді зможе сказати, чи треба буде збільшувати податки, щоб покрити ті всі видатки, які матиме федеральна скарбниця. Президент впевняв, що уряд не думає спричиняти дефіцит в бюджеті, і тому при збільшенні видатків завжди буде думати про їхнє покриття. Один журналіст казав, що можна чути такі думки, що Кеннеді навмисне занадто чорно змалював економіку ЗДА в своєму зверненні про Стан Унії, щоб незабаром можна було хвалитися поступом в цій ділянці. Президент відповів, що він говорив про економіку так, як її тепер бачив, і при цьому не керувався політичними мотивами. Кеннеді говорив у зверненні про Стан Унії про те, що американці не матимуть „легкого життя" в 1961-му році, і це треба так розуміти, — виснював він, — що у ЗДА треба влегшити життя безробітним, яких є коло 5.5 мільйона, а за кордоном треба розв'язати ті кризи, що є в Ляосі, в Конґо і на Кубі. Він не згадував про Берлін в своїй промові про Стан Унії, бо в цій справі становище ЗДА залишається таке саме, яке було за уряду президента Айзенгавера. В загальному уряд приймає бюджет, який предложив Айзенгавер, в якому є і проєкт про збільшення поштових оплат, щоб зменшити дефіцит поштового уряду. В справі більших видатків на оборону Кеннеді сказав, що шефи всіх трьох родів збройних сил вивчають цю проблему, і в цій справі буде можна скласти заяву пізніше. У фармерській програмі внесе уряд в короткому часі окремі законопроєкти. Про звіт Ґейта, в якому говорилося про загрозу для ЗДА від СССР, Кеннеді сказав, що немає потреби його опублікувати тепер, бо він є вже перестарілий. Летуни, які вернулися з СССР, зможуть відбути інтерв'ю з журналістами після того, як їх переслухають в Пентаґоні. Кеннеді сказав, що і за уряду Айзенгавера високі військовики могли складати заяви в справі політики ЗДА аж після того, як зміст цих заяв був перевірений державним департаментом. Амбасадор до ОН Адлей Е. Стівенсон склав заяву, в якій говорив, що Кеннеді „був би щасливий" коли б міг побачитися з Хрущовим, не радившися про це з Президентом. Кеннеді не може нічого про це сказати, бо ще не є відомо, чи Хрущов прибуде в березні до Ню Йорку на сесію ОН. Так само не можна ще нічого сказати, чи Кеннеді зустрінеться в найближчому часі з англійським прем'єром Мекмілленом. Покищо немає ще рішення про обсаду посад амбасадорів у Парижі і Лондоні. 1-го лютого Кеннеді конферував із своїми головними економічними дорадниками про те, як поборювати економічну рецесію і керував вперше засіданням Ради Крайової Безпеки. Кеннеді нараджувався з такими економістами: директором бюджету Дейвідом Беллом, членами Ради Економічних Дорадників д-ром Волтером Гелером і Джеймсом Тобіном та підсекретарем в департаменті скарбу Робертом Рузою. На Раді Крайової Безпеки були присутні секретар скарбу Даґлес Діллон і Дейвід Белл, що свідчить про те, що там обговорювали економічні проблеми.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УНС ВІДБУВ ЧЕРГОВІ НАРАДИ

Союзівка, Керґонксон. — Упродовж минулої середи, 1-го лютого, ва цій мальовничій оселі в Кетскильських горах, укритій тепер грубою верствою білого снігу та незрівняній своєю зимовою красою, відбулись чергові наради Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу, на яких розглянено цілий ряд організаційних, адміністраційних та загальногромадських проблем та винесено відповідні рішення. Між іншими мається враження, що коли б наша громада знала про красу і розвагові та спортові можливості Союзівки в зимовому сезоні, то ця оселя була б переповнена, зокрема під кінець кожного тижня. Не зважаючи на сніги, що вкрили околицю, доїзд до Союзівки усіми шляхами нічим не різниться від доїздів вліті, як тільки тим, що обабіч чистих, наче дбайливо прометених шляхів, лежать високі насипи снігу, а око не може намилуватися зимовою красою краєвиду, що до злуду нагадує рідний, старий край. На самій Союзівці доми і кімнати постійно огріті, а на її просторах влаштовано всі можливі тільки удогіднення для зимового спорту, зокрема лещат і санкування. Союзівка в усіх сезонах, як і можливості та потреби її дальшого розвитку і устаткування становили один з багатьох предметів нарад Екзекутиви УНС, в яких взяли участь усі її члени: головний предсідник Дмитро Галичин, що проводив нарадами, заступники головного предсідника Йосип Лисогір і Анна Герман, головний секретар Ярослав Падох і головний касир Роман Слободян, як також редактор „Свободи" А. Драган. Справи Союзівки реферували її управителі Данило Слободян і Володимир Квас. Зокрема обмірковано схвалену вже Головним Урядом УНСоюзу на річних нарадах минулого року справу будови окремого павільйону на Союзівці, що забезпечував би не тільки можливість продовжувати там нормальну відпочинкову, виховну і розвагову активність під час непогоди, але й відкрив би нові можливості, зокрема для влаштування на Союзівці багатолюдних конвенцій, зібрань, мистецьких виступів і подібне. Проєкт такого павільйону приготовив архітект Аполлінарій Осадца і він був затверджений відповідною владою. Тепер очікується на найвигідніші пропозиції щодо будови від будівельних підприємств і щойно тоді можна буде остаточно вирішити справу самої будови.

Багато уваги віддала Екзекутива на цих нарадах справі використання Союзівки для різних виховних цілей. Вирішено також в найближчому літньому сезоні продовжувати та розвивати і вдосконалювати дитячі табори й українознавчі курси для молоді. Табори для дітей відбудуться: від 24-го червня до 15-го липня для дівчат, від 16-го липня до 6-го серпня для хлопців, а від 7-го до 30-го серпня відбуватимуться українознавчі курси. Подробиці будуть своєчасно проголошені а на курси треба зголошуватись до Адміністрації Союзівки до кінця травня ц. р. Оплати як за табори для дітей, так і за участь у курсах будуть у новому сезоні такі самі, як були в попередньому.

Окремо розглянено багато аспектів участи УНСоюзу та найширшого загалу його членства в цьогорічному вшануванні пам'яті Т. Шевченка у сторіччя його смерти. Екзекутива рішила ще окремо звернутися до всіх Відділів УНСоюзу та членів із закликом взяти якнайактивнішу участь у всіх зв'язаних з цим імпрезах і акціях, керованих крайовими і місцевими Комітетами Пам'ятника Шевченка. Це зокрема відноситься до збірки фондів на будову пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні. Збірка, згідно з повідомленням Комітету, почнеться з днем 1-го березня ц. р. і її кінцевою метою буде зібрати із більших та менших добровільних пожертв щонайменше чверть мільйона дол.

Вважаючи Тараса Шевченка за свого Патрона, Екзекутива УНСоюзу рішила вшанувати його пам'ять точно в сторіччя з дня його смерти, себто 10-го березня ц. р. З цієї нагоди відбудуться на Союзівці в тому дні річні наради Культурної Комісії УНСоюзу, присвячені пам'яті Шевченка, а наступного дня, в суботу 11-го березня, буде публічне складення вінка біля пам'ятника Шевченкові та відповідна програма, до участи в якій запрошується і громадянство. Подробиці імпрези будуть проголошені.

Крім згаданих, на порядку нарад Екзекутивного Комітету УНСоюзу були ще такі важливі справи, як започаткована вже передконвенційна організаційна кампанія, дальші інвестиції в бондах і гіпотеках, різні адміністраційні, видавничі та інші проблеми.

ЗДА ЗДОБУЛИ ВЕЛИКИЙ УСПІХ З РАКЕТОЮ „МІНУТМЕН"

Кейп Канаверал, Флорида. — 1-го лютого летунство перевело першу пробу з ракетою „Мінутмен", яка з повним успіхом перелетіла з Флориди до південного Атлантику віддаль 4,600 миль. Одночасно випробували всі три частини ракети, а не так як давніше робили, коли випробовували тільки окремі частини ракети. Шеф летунства генерал Томас Д. Вайт заявив після того успіху, що ЗДА „зробили дуже великий крок до того, щоб здобути першенство в ділянці далекосяжних ракет". Ця ракета зможе летіти на віддаль 6,300 миль, вона є на чотири рази дешевша від ракет „Атлас", які коштують по два мільйони долярів. Ракета „Мінутмен" послуговується цілкам пальним, і тому легше її випускати. В 1964 році буде готових коло 600 ракет „Мінутмен". 450 цих ракет можна буде випускати з силосів, а 250 із залізничих поїздів.

Ракета Мінутмен під час її успішної проби

Американці випустили розвідчий сателіт „Самос II"

Пойнт Арґелльо, Каліфорнія. — ЗДА 31-го січня з повним успіхом випустили розвідчий сателіт „Самос II", що кружляє довкола Землі в полярному напрямку і зможе з великою докладністю фотографувати Землю навіть при зоряному світлі. Представник пресової аґенції Ассосіейтед Пресс подає, що той сателіт посилатиме на Землю фотографії з такою докладністю, з якою може бачити все здорове людське око на віддаль 100 стіп. „Самос II" облітає Землю впродовж 95-ох мінут. Кружляючи в полярному напрямку, цей сателіт-розвідчик зможе фотографувати майже всю поверхню Землі. Плянують випустити більше подібних сателітів, які зможуть то збирати вісті про рух ворожих військ, робити мапи ворожої території та ворожих військових баз і складів із воєнним матеріялом. „Самос II" крім фотокамер має ще і прилади до вивчання космічної радіяції, мікрометеоритів та електричних піль на Землі. Очікують на реакцію комуністів на випущення цього сателіта.

РАДА БЕЗПЕКИ ОН ЗНОВУ ОБМІРКОВУЄ СПРАВУ КОНҐА

Об'єднані Нації. — В середу 1-го лютого ц. р. зібралась знову Рада Безпеки Об'єднаних Націй для вислухання скарг з різних сторін проти способу ведення справ місією Об'єднаних Націй в Конґо та для обмірковування тамошньої загрозливої ситуації. На вступі засідання генеральний секретар ОН Даґ Гаммершилд з'ясував відносини в Конґо й зажадав поширення його повновластей. Він вказав на дві найголовніші причини погіршення ситуації в Конґо: розпад конґолійської армії на кілька частин, з яких кожна служить іншій конґолійській реґіональній групі, та активна допомога отим різним взаємно ворожих конґолійським фракціям — поза плечима Об'єднаних Націй. Гаммершилд не назвав за іменем ніодної держави, проте ствердив, що „деякі члени" Об'єднаних Націй не виконують рішень ОН, щоб не втручатись у внутрішні справи Конґа й залишити заведення там порядку Об'єднаним Націям. Між скаргами, що їх вислухує Рада Безпеки, є оскарження збоку конґолійського президента Касавубу проти шефа місії ОН в Конґо індійця Расшвара Даяла, що той веде сторонничу політику по лінії підтримування прихильників в'язненого першого прем'єра Конґа Люмумби. Касавубу жадає відкликання Даяла, але Гаммершилд відмовився зробити це. Далі, Касавубу закинув З'єдиненій Арабській Республіці, що вона переправляє зброю і амуніцію прокомуністичним провінційним правителям в провінціях Орієнталь і Кіру, користуючись совєтськими літаками типу „Ільюшін", а також суходільними і водними засобами транспорту. Знову ж представник З'єдиненої Арабської Республіки в ОН Омар Люфті заповів зголошення кількома азійсько - африканськими країнами спільної резолюції, яка буде домагатися скликання конґолійського парляменту й відкликання всіх бельгійців та звільнення з в'язниці Люмумби. Гаммершилд вказав на послаблення чисельної сили міжнародного війська в Конґо під прапором ОН внаслідку відкликання військових контингентів п'ятьма азійсько - африканськими державами. Він заявив, що коли не вдасться поповнити здекомплектоване військо ОН, то воно може довести до того, що прийдеться відкликати всю місію ОН з Конґа та припинити однаково військову, як економічну допомогу тій країні, яка тоді пірне цілком в хаос громадянської війни і стане тереном розгри різних держав, що борються за опанування Конґа.

На тому засіданні Ради Безпеки вперше взяв участь новий амбасадор ЗДА в ОН, Адлей Стівенсон. Совєтський представник Валеріян Зорін висловив на його адресу низку компліментарних і високо нетактовних завваг. Зорін виявив свою надію, що Стівенсон „багато краще", як його попередники, допоможе на терені Ради Безпеки справі миру; Зорін схарактеризував Стівенсона, як того американського політика, який „віддавна відомий, як адвокат міжнародної співпраці на базі чартеру Об'єднаних Націй" і як чоловік, який не хоче, щоб одна країна накидала іншій свою волю. Відповідь Стівенсона була стримана. Він підтримав знову становище ЗДА, що треба зберегти авторитет генерального секретаря Об'єднаних Націй та пригадав, що Об'єднані Нації мусять бути всіма їх членами „відповідно фінансовані". СССР — як відомо — відмовився заплатити цента на місію ОН на Середньому Сході і так само не платить нічого на теперішню місію ОН в Конґо.

Наради Ради Безпеки перервано до четверга. Вони будуть, мабуть, продовжуватись до кінця цього тижня і перейдуть ще на другий тиждень.

У Бразилії перейняв урядування новий президент

Бразилія. — У новозбудованій столиці Бразилії цієї самої назви відбулась в минулий вівторок 31 січня ц. р. урочиста інавґурація нового президента, Жаніо Квадроса, який — подібно, як Дж. Ф. Кеннеді в історії ЗДА — є наймолодшим президентом Бразилії, бо має всього 44 роки. Він був посадником найбільшого в Бразилії міста Сао Павльо і там вславився, як добрий господар-адміністратор і санатор фінансів. Раніше він був учителем середньої школи. Не зважаючи на зливні дощі, на інавґурацію з'їхалось стільки людей з провінції і з сусідніх країн, що тисячі осіб спали в своїх автах, бо всі готелі й заїзні доми були переповнені. Останній президент Жусцеліно Кубічек, який програв вибори, заявив, що після одномісячного відпочинку вернеться до публічного життя, підготовляючи свою виборчу кампанію, в якій кандидуватиме до бразилійського сенату. Новий президент Квадрос має на самому початку свого урядування до розв'язання дві поважні справи: конфлікт з Портуґалією за справу корабля „Санта Марія" та фермент в адміралії. 14 бразилійських адміралів зголосили свою димісію на знак протесту, що новий президент покликав на становище військового міністра одного з наймолодших морських старшин, віцеадмірала Сільвіо Гека, поминувши старших за нього старшин.

Англія вважає Ляос за пробний камінь „доброї волі" Совєтів

Лондон. — Англійський уряд вважає, що по політиці Москви супроти Ляосу можна буде пізнати, чи Совєти дійсно бажають собі відпруження міжнародної ситуації і започаткування ділових східньо-західних розмов. Англійський уряд стурбований, що Москва зволікає з відповіддю на англійську ноту, яка насправді формулювала становище цілого Заходу, а саме, щоб відновити міжнародну Контрольну Комісію в Ляосі і щоб для цієї цілі негайно виїхав туди з підготовчою місією делеґат Індії. Членами тієї Комісії були Індія, Канада та Польща. Становище Англії в цій справі з'ясував міністер закордонних справ лорд Юм, який тепер перебуває з відвідинами в Італії і в Міляно виголосив в минулий вівторок велику політичну промову. Англія стоїть за те, що найкращою розв'язкою проблеми Ляосу є дійсна невтралізація його, з дійсно невтральним урядом у проводі. Совєти, мабуть, чекають, щоб комуністичні партизани закріпились в поважній частині Ляосу та щоб вимагати поділу Ляосу, за зразком Кореї і В'єтнаму. Захід рішуче відкидає таку ідею. Москва й Пейпінг хочуть скликання нової міжнародної конференції в справі Ляосу, з надією, що на такій конференції вдасться перевести поділ Ляосу. Тим часом у Ляосі продовжується громадянська війна.

Куба зараховує през. Кеннеді також до американських „аґресорів"

Гавана. — Заява президента Кеннеді в його зверненні про стан Унії про відносини на Кубі з натавруванням тамошнього комуністичного режиму — викликала гостру реакцію збоку Фіделя Кастра. Контрольовані й цілком урядовій машині підчинені кубинські газети схарактеризували той виступ нового американського президента, як „скинення маски" та „продовжування аґресивної політики попереднього американського уряду". За твердженням американської преси, уряд Фіделя Кастра хоче, щоб президент Кеннеді погодився на факт конфіскати всього американського мастку на Кубі без відшкодування, „забув" про всі образи й усю нагінку, ведену кубинськими правителями проти Америки, відмовився від будь-якого підтримування протикастрівського руху та відновив закуп кубинського цукру. На такій базі Фідель Кастро погодився би припинити дальшу протиамериканську пропаґанду. Покищо ця протиамериканська нагінка на Кубі продовжується. У минулий вівторок, на таємному військовому суді у старій фортеці недалеко Гавани, засуджено 66-ох американців у віці від 21 до 34 років на кару по 30 років в'язниці для кожного з них, за „злочини проти безпеки Кубинської держави". Прокуратор вимагав для всіх кари смерти. Хоч підсудні не призналися до вини і не знайдено при них зброї, прокуратор твердив, що вони вкинули зброю до моря та що плили до Куби для підсилення рядів протикастрівських партизанів.

В Ізраїлі криза уряду: Бен Ґуріон зголосив димісію

Тель Авів. — Хоч ізраїльський прем'єр Давід Бен Ґуріон дістав у минулий понеділок вотум довір'я поважною більшістю 77 голосів проти 26, проте він подався наступного дня до димісії, розсерджений заявами, що їх склали з нагоди того голосування представники різних жидівських політичних партій. Справа оберталась довкола затяжного конфлікту за т. зв. аферу Лявона, колишнього міністра оборони, що його наступником на тому становищі став був власне Бен Ґуріон. Сім міністрів, що становили міжпартійну слідчу міністеріяльну комісію, очистили Лявона з закидів, що він завинив у поведенні такої шпигунської роботи на терені Єгипту, яка довела до дуже прикрих для Ізраїлю наслідків. Лявон ввесь час твердив, що він такого наказу не видавав і остаточно та міжміністеріяльна комісія ствердила, що один високий старшина пофальшував звідомлення в цій справі і скинув вину на Лявона. Бен Ґуріон, який спершу протеґував був Лявона, але згодом став його завзятим противником, не визнав рішення тієї міжміністеріяльної комісії. Йому закинули недемократичність, що він не піддався рішенню більшости, зате він із черги закинув своїм опонентам, що та слідча комісія керувалась політичними мотивами, а не мотивами судової справедливости.

Мавпа промощує шлях людині. На фотознімці видно гелікоптер, що кружляє над водами Карібського моря, на яких „присіла" носова кабіна ракети, що в ній мавпа „Гем" відбула свою першу стратосферичну подорож і вернулась назад та була з успіхом видобута з моря. Успішна проба з мавпою є передвісником подорожі людини в космос.

В АМЕРИЦІ

● **31-го січня в Лісбоні** в Портуґалії померла на удар серця відома американська письменниця і журналістка, дружина славного американського письменника власника нагороди Нобеля Сінклера Луїса, Дороті Томпсона. Вона була на відвідинах своєї невістки пані Майкел Луїс. Сінклер Луїс був її другим чоловіком від 1928-го до 1942-го року. В 1931-му році їй вдалося мати інтерв'ю з Гітлером, і після того вона написала, що Гітлер не є великою людиною.

● **В Ню Йорку** на посадника Мангеттену вибрали суддю негритянського походження Едварда Р. Додлі, який зайняв становище після негра Гюлена Е. Джека, який мусів залишити становище посадника, бо його засудили за те, що дозволив контракторові відновити своє мешкання, не заплативши йому за те $4,500. Суд визнав, що ця віднова була свого роду хабарем, яким скомпромітувався Джек як політичний діяч.

● **Асистент** державного секретаря Меннен Вілліямс, який займається африканськими проблемами, заявив, що ЗДА мусять трактувати своє негритянське населення на рівні з іншими громадянами, бо інакше ця країна не зможе здобути симпатій між новими негритянськими державами в Африці.

● **Окрема комісія** для справ крайових водних ресурсів домагається, щоб ЗДА впродовж найближчих 20-ох років видали 54 більйони долярів на консервацію води і очищення рік, бо інакше забракне вже в найближчих роках солодкої чистої води для промислових цілей, що може пошкодити обороні ЗДА.

● **Секретар** здоров'я, виховання і добродійности Абрагам А. Рібікофф відвідав Флориду, де живе більшість кубинських втікачів від режиму Фіделя Кастра, і обіцяв збільшити допомогу тим втікачам, яких є вже коло 60,000 на Флориді, а в інших стейтах живе дальших 40,000. Рібікофф діє з наказу

У СВІТІ

● **В Англії** продовжується публічна дискусія на тему запляновної злуки двох пресових концернів, які видають два великі щоденники й багато тижневиків та різні поважні журнали, між ними найпочитальніший жіночий журнал. При цій нагоді пригадують, що Англія з усіх країн світу має найбільше читачів преси, бо на кожних 1,000 мешканців продається 573 примірники щоденників. На другому місці стоїть Швеція з 162 читачами щоденників на 1,000 мешканців.

● **В Неаполі,** в Італії, помер на удар серця у в'язниці депортований з Америки злочинець Люіджі Сорентіно, званий „Люіджі ді Тумб" — Люіджі Могила: Ту свою назву придбав собі тим, що він, заробивши в ЗДА перші більші гроші, купив собі місце на цвинтарі й гарний пам'ятник. Зробив це тому, що його переслідувала думка, що — як злидар — буде похоронений десь, де не буде й нагробного каменя. В ЗДА засудили його на смерть за вбивство. Другого вбивства доконав в Італії і відсиджував кару досмертної в'язниці.

● **Західньо - німецький міністер** закордонних справ Гайнріх фон Брентано буде, мабуть, першим закордонним міністром з поважним голосом в міжнародному світі, який розмовлятиме з през. Кеннеді. Брентано прибуде до ЗДА в половині лютого цього року на тридену конференцію Американсько-німецького Т-ва приязни і при цій нагоді матиме нараду з державним секретарем Раском та буде прийнятий у Білому Домі.

● **В ізраїльському парляменті** прем'єр Давід Бен Ґуріон дістав вотум довір'я 77 голосами проти 26 у зв'язку з затяжною кризою довкола т. зв. афери Лявона, колишнього міністра оборони, противника Бен Ґуріона, несправедливо оскарженого і потім реґабілітованого міжміністеріяльною комісією. Бен Ґуріон грозив димісією та все ще домагається викинення Лявона з головства в впливових професійних спілках, але більшість жидівських політиків хочуть і Бен Ґуріона мати за прем'єра і не вирікатися Лявона, який має багатьох приятелів, навіть в уряді.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок. — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Новий успіх ЗДА

На шляху до вивчення космосу людство добивається чимраз нових досягнень - успіхів, які ще вчора здавалися неможливими. Те, що кілька десятків чи й навіть кілька років тому здавалося лише мрією, стає реальною дійсністю, самозрозумілою справою, яка не вимагає вже пояснень і не викликає сумнівів та заперечень. Красномовним доказом велетенських досягнень у здійсненні найбільш сміливих фантазій є космічні лети численних сателітів, що їх випустили останніми роками З'єдинені Держави Америки і Совєтський Союз, дві найбільші держави світу, які змагаються за першість у цій ділянці.

Під сучасну пору, з розвитком щораз досконаліших ракет і різного роду сателітів, які кружляють уже не тільки навколо Землі, але й навколо Сонця, головною проблемою, на розв'язку якої спрямовані усі зусилля науковців і техніків, є випущення в сферичні простори екіпажу з людиною, а згодом і з цілою людською залогою. Для цієї мети і в ЗДА і в Совєтському Союзі відбуваються безупинні спроби з випущенням у спеціяльно сконструйованих кабінах живих створінь — мавп, собак, кріликів, мишей та ін. Згідно з поданим офіційно підрахунком, протягом останніх років виряджено в космічні подорожі 85 створінь, в тому числі 4 мавпи, 11 собак, 66 мишей, дві жаби і двох кріликів. З них 58 вернулося живими.

В цій довгій черзі спроб з виряджуванням живих істот в космічні подорожі найважливішим успіхом було випущення 31-го січня ц. р. з ракетної бази в Кейп Канаверал 37-фунтової мавпи „Гем" в замкненій кабіні і виловлення її живою й здоровою по 15 хвилинах лету на висоту 155 миль і на відстань 420 миль, із швидкістю 5,000 миль на годину. Досягнутий цією спробою успіх вважають у наукових колах ЗДА за великий крок уперед на шляху до випущення ракети з людиною - астронавтом, над здійсненням чого працює американська технологія. До участи в цій подорожі готуються спеціяльно підібрані й вишколювані американські астронавти, що були присутні, як обсерватори, під час спроби з випущенням і виловленням мавпи „Гем".

Проведений у вівторок 31-го січня експеримент зближає реалізацію основного проєкту в ділянці космічних дослідів — подорожі людини в сферичні простори. В урядових колах ЗДА сподіваються, що перший лет ракетного екіпажа з людиною навколо Землі із швидкістю 17,400 миль на годину відбудеться вже навесні цього року. Успішне здійснення цього лету буде новим великим тріюмфом людського духа й техніки, який ще вище піднесе престиж З'єдинених Держав Америки.

Корабельна авантюра і політика

23-го січня ц. р. світ був заалярмований вісткою, що 69 озброєних автоматами, револьверами й ручними ґранатами осіб захопили 20.900-тонновий пасажирський португальський корабель „Санта Марія" на Карібському морі і, стероризувавши залогу, скерували його в невідомому напрямку. Справа набрала величезного розголосу, причому пригадалися забуті вже часи морського піратства, яке особливо сподобало собі засіяне малими острівцями та прибережними криївками Карібське море. Почались розшуки корабля: на ньому було 560 пасажирів різних національностей, і всі ті держави, чиїми громадянами вони є, зняли галас. Американське летунство перше знайшло „Санта Марію", коли прямувала вона до західніх берегів Африки. Також американський пільот перший нав'язав радіорозмову з ватажком тих новітніх піратів, колишнім португальським сотником Генріко Гальвао, і деякими пасажирами. Виявилось, що під час захоплення „Санта Марія", крім одного вбитого корабельного старшини й одного раненого моряка, ніхто не потерпів, всі пасажири і члени залоги здорові, хоч і схвильовані несподіваною пригодою, що зробила їх безпосередніми учасниками романтичної авантюри. На „Санта Марії" харчів і води подостатком, корабельна обслуга діє далі бездоганно і нікому ніякої кривди — не сталось.

Все ж в ході цієї історії справа набрала несподівано характеру суто політичного, ще й на міжнародну скалю. Виявилось, що новітніми піратами, які захопили корабель, були не звичайні авантюрники чи злочинці, що рішили пограбувати корабель, а політичні еміґранти, противники панівного в Португалії режиму генерала Антонія де Олівейра Салязара. Генерал Гумберто Дельваґо, невдалий кандидат на португальського президента у виборах в червні 1958 року, який проживає тепер на еміґрації в Бразилії, зголосився, як справжній ініціятор того піратського акту. Він і підлеглий йому вищеназваний сотник Гальвао проголосили, що захоплення корабля було революційно-політичною демонстрацією проти режиму Салязара. Таким чином відразу зактуалізувалось два питання: дійсного змісту режиму Салязара і боротьби проти нього.

Маленька Португалія, менша своєю територією за стейт Індіяна, з 9 мільйонами мешканців, як незалежна держава існує з 12-го сторіччя. У 1910 році революція перетворила Португалію з монархії в республіку, але насправді вже 28 років панує там диктаторський режим. Мало-хто знає, що португальським президентом є адмірал Амеріґо Родріґез Томас, бо справжнім володарем з необмеженою владою є від 1932-го року генерал Салязар, що попередніх чотири роки був міністром фінансів. Під його проводом Португалія належить до західнього антикомуністичного оборонного бльоку — Північно - Атлантійського пакту (НАТО). Але цього замало. Реакційний режим Салязара, що заскоруз у своєму анахронічному консерватизмі, нехтує свободами демократії і гальмує соціяльно - економічні реформи. І тому, як стверджував кілька днів тому „Ню Йорк Таймс", — „Португалія має нині життьовий стандарт найнижчий у цілій Західній Европі". Згадуваний вгорі лідер опозиції ген. Дельваґо рішуче заявляє, що останні президентські вибори в Португалії були пофальшовані і що вони відбувались в атмосфері морального терору. Сам він, зараз після виборів, мусів шукати азилю в бразилійській амбасаді, а пізніше еміґрувати до Бразилії.

Історія з „Санта Марією", яка, зрештою, ще не закінчилась, зробила величезну рекляму португальській опозиції і була болючим ударом по владі Салязара. І ЗДА і Бразилія відразу стали на становищі, що не можна трактувати осіб, які захопили „Санта Марію", як піратів, себто кримінальних злочинців. І сам португальський уряд перестав домагатися їх видачі, а вимагає тільки звороту корабля і його залоги. Але трудно уявити собі, щоб 69 осіб могли тримати впродовж 10-ох днів під терором 560 пасажирів і 230 осіб корабельної залоги. Немає сумніву, що залога в більшості сприяє тим людям і з ними співпрацює. Хоч західній світ шанує Португалію, як свого члена й союзника, симпатії мимохіть звернулись до тієї жменьки відважних, які зуміли знайти для своєї політичної боротьби таку романтичну форму, що набула вона світового розголосу, спонукала кілька держав, між ними й ЗДА, вислати на Атлантик воєнні кораблі і розпочати дипломатичні переєправи. Якщо уряд Салязара не демократизує тепер свого режиму, то він виявить жалюгідну короткозорість.

ПІД КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

НА ПОРОЗІ „НОВИХ ОБРІЇВ"

20-го січня 1961 року небо над Вашингтоном було чисте — блакитне і сонце ясно світило на місто. Але саме місто ховалося під глибоким снігом і трусилося від морозу — 20 ступнів Фаренгайта. Хто любить дошукуватись символіки, той міг, особливо того дня, сказати: на землю, сковану лихом холоду й снігу, вже світить сонце надії з ясного неба — і від нової адміністрації... А вчора обидві партії, переможна й переможена, могли по-своєму пояснювати снігову хуртовину, що замела вулиці й майже спинила рух у столиці. Може це була капость демократам, які в той день збиралися широко й пишно святкувати перемогу; або може це природа так холодно прощалась з республіканським правлінням, щоб завтра пророчим усміхом вітати початок нового, демократичного? Хто це знає? В кожному разі, в день інавґурації новий президент заявив: „Це не святкування перемоги партії: це тріюмф волі..." І цю надпартійну, всеамериканську нотку чути було виразно протягом всього святкування інавґурації нового президента в той день 20-го січня. Може почалася вона відразу ж після виборів, коли стара й нова адміністрація, в повній згоді, без партійних чи особистих афронтів приготовлялась до передачі урядування. Була це одна з найбільш гладких „транзицій" — передач в історії: був такт і добра воля з обох сторін і не було таких особисто - неприязних настроїв, як ті, що колись захмарювали передачу урядування від Гувера до Рузвелта і від Трумана до Айзенгавера.

Велика дерев'яна плятформа на головному східньому вході до Капітолю, прикрашена коринтськими колонами, які бачили вже багато інавґурацій, заповнилась вибранцями з вибранців політичного світу з їхніми родинними додатками. Судді Найвищого Суду, цього сторожа правовости американської влади; законодавці обох палат — творці тієї правости; члени нового кабінету — виконавці права під президентом; шефи штабів збройних сил — оборонці американської правовости й волі; дипломатичний корпус — представники держав світу, які з тривогою або надіями дивляться на нового президента ЗДА; щаслива родина нового президента із найщасливішим з усіх — старим Джо Кеннеді, якому здійснилася мрія його життя; „громадянин" Труман з дружиною і ще кілька бувших зірок політичного небозводу. Потім музика заграла „Слава Вождеві" — „Гейл ду де Чіф", і на трибуну ввійшов Двайт Д. Айзенгавер, востаннє під звуки президентського гимну, хоч уже декілька хвилин — за конституцією — „бувший" президент. Музика заграла — „Прекрасна Америка". Джан Фіцджералд Кеннеді зайняв своє місце і церемоніял почався.

Сенатор Спаркман з Алабами, колись сам кандидат на віце - президента, тепер голова інавґураційного комітету, відкрив урочистість, „кольорова" співачка Марі Ендерсон, згідно з традицією, проспівала „Стар спенґлед беннер", а кардинал Кушінґ з Бостону, приятель нового президента, поблагословив інавґурацію. Першим присягу склав віце - президент Линдон Б. Джансон, а провів її, на його бажання, старий приятель Линдона, спікер палати репрезентантів, Сем Рейбирн. О годині 12:51 Джан Кеннеді поклав руку на стару родинну біблію і проказав за головним суддею Найвищого Суду: „Присягаю урочисто". Тридцять п'ятий президент ЗДА перебрав уряд. І вперше в цьому характері промовив до свого народу. „Посланням надії" назвали цю його промову...

Не обійшлося й без малих пригод. Коли кардинал Кушінґ почав інвокацію, раптом з-під пульпіта появився підозрілий дим. Секретна служба, відповідальна за безпеку, якмога дискретно, підкрадаючись по-індіянськи, знайшла причину тривоги в зіпсованому електричному контакті і — врятувала ситуацію. Коли старенький поет - лавреат Фрост почав був читати свою замовлену на інавґурацію поезію, ласкаве сонце своїм блиском засліпило його. Після одної-двох спроб, він продеклямував з пам'яті іншу поезію, також присвячену на цю оказію. Секретна служба впевнилася, що в обидвох випадках не могло бути й мови про саботаж. Поза тим урочистість пройшла гладко, в поважному настрої, гідному історичної хвилини. Новий президент представився країні і світу в такий спосіб, що здобув собі ще більшу пошану й симпатію.

Вимогу конституції — урочисте заприсяження нововибраного президента і введення його в уряд — сповнено. Знову заграла музика „Слава Вождеві" — вперше вже новому, і гості подалися хто куди. Президент і його окруження пішли в Капітоль на обід - прийняття, влаштоване законодавчою владою своєму бувшому колезі з обох Палат, а тепер шефові виконної влади...

Однак, це не було б в американському стилі і не відповідало б американській традиції, якби на тому інавґурація обмежилась: демократія мусіла відсвяткувати її ще й загальним карнавалом. Календар інавґураційних святкувань показує коло 70-ох імпрез, починаючи від спеціяльних виставок по ґалеріях і музеях аж до стейтових прийнять — всі протягом тижня від 15-го до 22-го січня, публічні й приватні, за квитками або за запрошеннями. Багато тисяч гостей прибуло з усієї країни, а в самому тільки поході брало участь 32 тисячі. Стільки „дорогих" гостей напливло до столиці, що міська транспортова компанія взяла навіть додаткове забезпечення від нещасливих випадків, — наприклад, фільмовим зіркам на п'ять мільйонів долярів. Все це спричиняло біль голови службі безпеки, відповідальній за цілість президента. Новий президент, звичайно, дістає анонімові погрози, як каже шеф цієї служби, причому релігійна приналежність президента грає в тому чималу ролю. На трасі походу забезпечено було всі каналові отвори, дахи обставлено по-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Богдан Галайчук

ЕНРІКЕ МАРТІНЕЗ КОДО

У моїй кімнатці, в Арґентинському Католицькому Університеті, сидить молодий, високий брюнет; гарне, трохи заповне, як на вік, обличчя з вусиком, симпатичний голос, багатий словар, елеґантний спосіб вислову.

— Це не перша наша розмова, пане Мартінез Кодо, але сьогодні рекомендую обережність: говорите з північноамериканським журналістом.

— ?

— Хочу просити дозволу передрукувати у „Свободі" вашу статтю, вміщену в „Мілітері Ревю".

— З приємністю.

— ... і просити у вас інтерв'ю. Насамперед: як ви попали на сторінки того журналу?

— Дуже просто: написав статтю, заадресував коверту, приклеїв марку...

— Ніяких зв'язків, ніяких рекомендацій?

— Ніяких. Долучив лише „курікулюм" з характеристикою дотеперішнього публіцистичного доробку. А він, як знаєте, політичний, не військовий.

— Не володієте англійською мовою?

— Ні, стаття написана по-еспанськи, перекладена в редакції.

— Українських військовиків у ЗДА дасть Біг: з УПА, з державної армії 1917 - 20 років, з добровольчих формацій у чужих арміях, із займанчих армій. Серед молоді є чимало „корейців", можна стрінути й абсольвентів Вест Пойнту. Чому ніхто з них не написав до американського фахового журналу про УПА?

— Справді, над цим питанням варто було б призадуматися вашим землякам з Півночі, які мають куди кращі можливості, ніж я. Думаю, недостача розмаху, ініціятиви.

— Я теж так думаю. Тепер дозвольте запитати про ваш журналістичний доробок. Звичайно, враховуючи ваш вік...

— Я молода людина, бо народжений 1926-го року, але — старий журналіст. Почав від статейок на історичні теми, опісля спеціялізувався в геополітиці та міжнародних взаєминах. Мене цитують у різних геополітичних працях, між іншим Альберто Ескальона Рамос у книжці „Світова геополітика й геоекономія", виданій минулого року в Мехіко.

Далі — він називає 12 арґентинських журналів, де співпрацює (між ними дуже поважні — не наводимо їхніх назв, бо вони невідомі українському читачеві) та п'ять чужинецьких, а це: український „Визвольний Шлях" — статтю переклав з еспанського один тутешній українець, 2 французькі, 1 венесуельський та 1 перувіянський. Обидва латиноамериканські журнали та 1 французький — військові.

— Ніде правди діти, доробок багатий і спеціялізований: міжнародні взаємини пов'язані з геополітикою, а то — з військовим знанням. Коли йде про українську тематику...

— Мої статті, в хронологічній черзі, такі: „Україна, спротив і геноцид"; „Драма католиків східнього обряду на Україні"; „Україна ніколи не хотіла належати до Росії"; „Комунізм прославляє Петра Великого"; „Помста Хрущова"; „Західня помилка щодо суцільности СССР"; „Церква мовчанки почалася на Україні"; „Геноцид у Вінниці"; „Неділя у Воркуті". Можливо, що в міжчасі появилися ще якісь статті, прийняті до друку.

— Їхній рівень зможуть оцінити українські читачі на основі статті, перекладеної в „Мілітері Ревю". Для їхньої інформації слід додати, що ви послідовно „перепачковуєте", скільки можете, інформацій про українську визвольну боротьбу у різних статтях та в різних рубриках редаґованого вами журналу „Підручник інформацій". У статті про Вінницю, вміщеній у тому журналі, не обмежилися геноцидом, а перепачкували багато інформацій про визвольний спротив та гарну мапу України. Мимоходом кажучи, редаґування журналу заслуговує на повне признання: живе, атракційне; він розкішно оформлений з графічного погляду. Словом: американський „магазин" кращої категорії — важко повірити, що це не комерційне, а „казьонне" видання, фінансоване державою. Вибачте, ми знайомі не від сьогодні, зустрілися вперше в Українському Інформативно-Видавничому Інституті — але не пригадую собі, як ви причалили до українського берега?

— Я „відкрив" Україну, ведений журналістичною цікавістю. Роздобувши в Інституті потрібну документацію, написав статтю „Україна, спротив та геноцид" і вмістив у „Маҗорія" (великий ілюстрован. політичний тижневик, проурядової тенденції, з дуже високим накладом). Зареаґував на неї один росіянин єдинонеділимчою статтею — тоді редакція прийняла мою відповідь статтею п. н. „Україна ніколи не хотіла належати до Росії", закінчуючи нею полеміку. Від того почалося.

— Треба ще згадати про ваш — до речі, зовсім безінтересовний, не гонорований — вклад в українську справу, без вашого підпису. Ви перевели мовну редакцію еспанського перекладу (з англійського видання) „Історії України" Дмитра Дорошенка. Переклад був майже безнадійний, тим самим ваша праця дуже мозольна. Відколи інж. Крохмалюк відновив видавання „Украніа Лібре" ви ведете мовну редакцію журналу. Тепер мова зразкова — що важко було осягнути давніше, не зважаючи на всі зусилля.

— Це звичайна технічна співпраця.

— Робота велика, неатракційна, анонімова — тим самим жертвенна. Але не така то вже технічна; маю на ту справу погляд з часів, коли помагав д-рові Малецькому у редаґуванні „Украніа Лібре". Українська історична термінологія насуває труднощі, з якими перекладач не завжди дає собі раду. Пам'ятаєте, як в історії Дорошенка слово „джентрі" переклали на „середня верства"? Або як у французькому виданні Бендерської Конституції „старшину" перекладено на „люди старші віком"?

— Справді, чимало наломили ми собі голову, в цій кімнаті над порівнянням термінології французького перекладу Конституції з латинським оригіналом.

— Тоді мав я нагоду переконатися, з якою сумлінністю підходите ви до мовної редакції. І, з другого боку, що ви прегарно інтелектуально озброєні до тої роботи, завдяки поважній гуманістичній формації, зокрема історичній. Ваша готовість допомагати українській справі йде впарі з інтелектуальною здібністю до такого діла. Овація, яку вам влаштували на останніх загальних зборах Українського Інформативно - Видавничого Інституту, була заслужена, цілком заслужена!

Буенос Айрес, січень 1961 р.

З совєтської преси

„ДОСЯГНЕННЯ" СССР В 1960 РОЦІ

У новорічній статті „Правди", як найбільші досягнення Совєтського Союзу в минулому, 1960-му році, подано ось такі: 1) успішне виконання другого року семирічки; 2) вистрілення в міжплянетарні простори „космічного корабля"; 3) затирання посутніх різниць між містом і селом; 4) участь і ролю Нікіти Хрущова в 14-ій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй і 5) листопадову нараду в Москві представників 81-ої комуністичних партій.

Стверджена самим же Хрущовим на січневому партійному пленумі в Москві гостра криза в сільському господарстві, невдача із вистреленням в космічні простори людини, масова втеча молоді із села до міста в шуканні краще оплачуваної роботи, скандальні виступи московського диктатора на міжнародному форумі в Ню Йорку і кількатижневі наради в Москві, на яких виявились істотні розходження між Москвою і Пейпінґом — ось та правда, що криється за „найбільшими досягненнями".

„БАГАТСТВА ПРИРОДИ — БАГАТСТВА НАРОДУ"

Під таким заголовком виступив із алярмуючою статтею в „Ізвєстіях" відомий російський письменник Константин Паустовський. Описуючи свою рідну місцевість, він так характеризує одну з найбільших рік Росії: „Ока зміліла. Вода її після кожного дощу перетворюється в якусь брудну рідину. Риба або вигинула, або пішла в допливи, рятуючись від загибелі. Допливи Оки висихають, а деякі вже висохли. Головне зло в тому, що на високих постах є люди з психологією не патріотів, а гендлярів. Їм наплювати на природу. Їх гасло — „після нас хоч потоп" і „на наш вік вистачить".. Ліси вирубують, рвуть, нещадно шматують береги Оки на всьому її протязі. Внаслідок цього витворюються „пустельні зони" із знищеним ґрунтовим покровом. Всього не перелічиш, — закінчує свою статтю Паустовський. — В товаристві захисту природи зібрано дуже багато фактів про спустошення землі, фактів разючих, від яких направду холоне кров у жилах. Хоч би частину цих фактів треба опублікувати.

Очевидно, таке явище можна спостерігати на всій території Совєтського Союзу, особливо в найбагатших його районах — на Україні, Кубанщині, Кавказі, де ліси вирубуються і природу нищиться в найбільш варварський спосіб.

М. Антонович

ЮРІЙ ЖЕРАРДОВИЧ КОЛЛАРД

(2. І. 1875 — 3. І. 1951)

(З приводу десятиріччя з дня смерти)

(2)

**

Цих кілька сухих дат, очевидно, не дають багато для зрозуміння тієї ролі, що її відігравав Юрій Жерардович Коллард в українському житті, з яким він зв'язав усе своє життя ще від шкільної лавки. Він був членом першої Української Студентської Громади на Східніх землях, у Харкові, від осени 1897 року*), і одним з основоположників Революційної Української Партії **). Проте, Коллард належав до тих небагатьох, що не піддалися соціялістичній пропаґанді і, коли РУП зійшла на соціялістичні рейки „братерства пролетарів усіх країн", що в російській практиці було однозначним з плеканням єдности між українськими та російськими пролетарями, — лишився вірним Миколі Міхновському та його гаслові „Самостійна Україна". Було б хибним думати, що Микола Міхновський і його друзі, включаючи Колларда, були глухі й сліпі на соціяльні питання. У вже цитованій передмові до „Самостійної України" Міхновського Ю. Коллард наводить постуляти Української Народної Партії (УНП), автором яких був М. Міхновський: „Самостійна Українська Республіка працюючого люду, всесвітнє визволення поневолених націй і визволення праці від капіталу". Трохи згодом (1905 р.) у проєкті української конституції, автором якої був, очевидно, також Міхновський, висунено в журналі „Самостійна Україна" постулят націоналізації землі. Чуйність до соціяльних проблем зберіг Юрій Жерардович на все життя. Пригадую, як мені — молодому, загорілому студентові-націоналістові впадало ув вічі, що Ю. Жерардович підносив завжди на нарадах у Празі, поряд з національними моментами також соціяльні, для яких тодішня молодь, включаючи мене, не мала великого зрозуміння. Ми на це дивилися, як на певну ориґінальність людини, яка вже тоді мала понад 60 років. Зрештою українські студенти в Брні з якнайбільшою пошаною і любов'ю ставились до Юрія Жерардовича а ця любов переносилась і на нас, празьких студентів, які інж. Колларда бачили лише врядигоди.

Той факт, що інж. Юрій Коллард на початку цього століття став палким прихильником П. Міхновського, поставив його в опозицію до українського загалу, який тоді пішов за соціялістичними гаслами. Соціялісти Ю. Колларда недолюбляли. Це, однак, не мало ніякого впливу на нього, і він був у надзвичайно добрих взаємовідносинах з багатьма українськими діячами з різних політичних середовищ від лівих соціялістів до правих монархістів, завжди готовий співпрацювати з ними, якщо добро української справи цього вимагало. Взагалі, мабуть, не було такої жертви, якої Юрій Коллард не приніс би для української справи.

Одним із доказів його понадпартійної постави може бути факт, що завжди, коли Юрій Жерардович приїздив до Праги, він обов'язково відвідував мого батька, з яким вони, хоч і різнилися поглядами та політичними переконаннями, держали дружні взаємовідносини ще з студентських часів***). Під час цих, рідких до речі, відвідин, я найбільше й пригадую собі інж. Колларда. Не зважаючи на чужоземне походження, увесь його вигляд, включаючи смушеву шапку, був типово українським, і, якщо йде про домішку крови, то скоріше можна було думати про східню, а не західню, як воно було справді.

Вуса він носив подібні до вус Богдана Хмельницького, і в моїй дитячій уяві (на початку 30-ох років) був живим образом гетьмана України. Однак, таки найтиповіше українським був його щирий, добродушний гумор, який між нами, українцями, також, на жаль, уже переводиться. Та й вдача інж. Ю. Колларда була широка, козацька. Пригадую собі, коли він раз, прийшовши до нас, згадав про те, що заробляє місячно чотири тисячі корон (неймовірно висока на ті обставини сума, яку навіть досить добре ситуовані еміґранти в Чехо - Словаччині отримували річно). Хтось його запитав, що він робить з тими грішми. Коллард спокійно на це відповів: „Проживаю!" І при цьому він пояснив, що коли б заробляв менше, витрачав би менше, а коли б заробляв іще більше, то й витрачав би більше. Очевидно, він не витрачав усього лише на себе та на свою дружину. Він давав поважні суми на різні цілі, а крім того в його гостинній хаті завжди було багато гостей, бідні учні Української реальної гімназії в Модржанах, які не мали куди дітися, перебували вакації в сім'ї Коллардів.

Завдяки лагідній вдачі Юрій Жерардович навіть за часів своєї революційної молодости не зривав з старшими громадянами, заслуги яких він завжди підкреслював. Коли ж він був уже похилого віку, то вмів прихилити до себе студентську молодь, яка багато від нього вчилася. Треба сподіватися, що хтось з брнонських студентів поділиться своїми спогадами про цю винняткову людину. Адже ж у помешканні Коллардів вирішувалося не одну справу місцевої Студентської Громади та Української Громади, цієї важливої суспільно - громадської організації української організації у Чехо - Словаччині до 1939-го року. Довгі роки Коллард був головою брнонської філії тієї організації і заступником голови центральної управи Української Громади.

Мав інж. Коллард і своєрідності, яким не судилося закріпитися в житті, хоч як він їх пропаґував. Наприклад, він не любив мелодії Вербицького до слів нашого національного гимну і переконував усіх, що „Ще не вмерла" треба співати на мелодію, яку скомпонував ще молодим студентом Лисенко. Від Колларда й доводилося мені почути ту мелодію Миколи Віталійовича. Мушу признати, що ця мелодія мені більше подобалася, ніж загальноприйнята. Вона урочистіша, повніша, в крім того використовує рефрен:

Гей, гей, браття милі,
Нумо братися за діло!
Гей, гей, пора встати,
Пора волю здобувати!

— якого нема в мелодії Вербицького. Але, не зважаючи на більшу придатність тієї мелодії, її далеко трудніше ви-

(Закінчення на стор. 4-ій)

*) Ця Громада, як відомо, стала базою для організації РУП. До речі, у своїх споминах, друкованих ще в 20-их роках на сторінках „Літературно - Наукового Вісника" (Львів) та з деякими скороченнями й змінами передрукованих у паризькому „Українському Слові" в 1950 р. з нагоди 75-літнього ювілею, Ю. Коллард згадує, що Студентську Громаду в Харкові засновано восени 1897 року. З споминів інших членів тої Громади, а зокрема зі згадок мого батька, знаю, що цю Громаду засновано весною того ж року, а Юр Жерардович став її членом лише восени. Зрештою до осени 1897 року згадана Громада великої діяльности не проявляла.

**) У передмові до брошури М. Міхновського „Самостійна Україна" 1948 року інж. Ю. Коллард згадує таких основоположників РУП: Д. Антонович, Б. Камінський, М. Русов, Л. Мацієвич, Ю. Коллард, О. Коваленко та Д. Познанський (стор. 8).

***) У пресових органах вони іноді навіть досить гостро дискутували, як можна переконатися з згадуваної нами передмови до „Самостійної України" та з спогадів мого батька про О. Русова (Львів 1937).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

В 30-річчя судового процесу над СВУ й СУМ-ом

В 30-річчя судового процесу в Харкові 1930 року над Спілкою Визволення України й Спілкою Української Молоді з ініціятиви відновленої на чужині СВУ по багатьох українських громадах ЗДА та Канади в українських церквах відбулися Панахиди за спокій душ тих, що життя своє віддали в безкомпромісовій боротьбі з червоно-московським окупантом України, а на Академіях з цього приводу українське громадянство пригадувало роки тотального наступу московських колонізаторів на українську культуру і її носіїв.

Підпільна діяльність Спілки Визволення України та Спілки Української Полоді у підсовєтській Україні була незаперечним доказом того, що червона Росія силою накинула українському народові „совєтську владу", яку насаджувала вогнем і мечем при допомозі своєї окупаційної поліційної сили.

Українська Народна Республіка і голова Української Держави Симон В. Петлюра були тим прапором, під яким об'єднувалися українські самостійницькі сили в т. зв. УССР. Саме цей факт найбільше допікав Москві та її експозитурі в Україні КП(б)У, які оплюгавлювали визвольні змагання УНРеспубліки.

Судовий процес над СВУ й СУМ-ом саме й був улаштований прилюдно з метою „довести", що їх діячі й провідники на спілку з Урядом УНРеспубліки, що перебував на еміґрації в Польщі, плянували запродати Україну Німеччині й Польщі. Але підсудні, а серед них і провідник СВУ академік Сергій Єфремов, рішуче заперечили цю брехню, й харківський процес обернувся проти Москви і її вислужників, що його провадили. Підсудні члени СВУ й СУМ-у набули в українському народі ще більшої популярности, як безкомпромісові самостійники.

Відзначення в Ню Йорку.

В суботу 4-го грудня 1960 року в Українському Народному Домі відбулася Академія, яку влаштував Комітет Об'єднаних Американсько-Українських Організацій (Відділ УККА) міста Ню Йорку. Відкрив її заступник голови Комітету інж. В. Базилевський, який переживав в Україні події 20-их і 30-их років. В короткому слові він подав характеристику підпільної діяльности СВУ та її впливи на формування українського самостійництва у підсовєтській дійсності та вказав, що процесом СВУ й СУМ-у був фактично започаткований тотальний наступ Росії на знищення України і її народу. Доказом цього, сказав він, був влаштований Москвою та її вислужниками після процесу над СВУ голод, що коштував українському народові 6 мільйонів померлих та цілковите зруйнування українського села — джерела українських національних кадрів.

Доповідь про діяльність СВУ й СУМ-у та її діячів прочитав проф. С. Килимник із Торонта. Як безпосередній свідок він докладно зупинився на тому стані, в якому то знайшлося українське національне життя у підсовєтській Україні. Показуючи на великий оригінальний портрет академіка С. Єфремова, на стіні в залі УНДому, він цитував Т. Г. Шевченка, Івана Франка й Лесю Українку, що вказували українському народові шлях до визволення. С. Єфремов наслідував заповіти цих великих українських патріотів, тому й називали його в Україні „сумлінням України".

Майже двогодинну доповідь проф. С. Килимника, присутні прослухали з напруженням та увагою.

У мистецькій частині виступала симфонічна оркестра Українського Музичного Інституту під керівництвом проф. В. Цісика. Виконані точки приємно зворушили слухачів.

На закінчення Академії ухвалено резолюції, що їх прочитав ред. В. Коваль, в яких відбито колоніяльну суть червоної Москви.

Відзначення у Монтреалі Канада

В неділю 30. жовтня 1960 року заходами Осередка СВУ у Монтреалі, під патронатом місцевого Відділу Комітету Українців Канади відбулося відзначення 30-річчя судового процесу над СВУ і СУМ-ом.

До Монтреалю приїхали ред. В. Коваль із ЗДА, член Головної Управи СВУ і проф. М. Садиленко з Торонта, голова Крайової Управи СВУ в Канаді.

В суботу, дня 29-го жовтня відбулася зустріч пп. В. Коваля й М. Садиленка з членами Осередка, під час якої присутні обмінялися думками про діяльність місцевої клітини СВУ.

В неділю 30-го жовтня в українських церквах Монтреалю відправлено Панахиди по жертвах московсько-комуністичної тиранії в Україні, а зокрема за спокій душ членів СВУ й СУМ-у. Панахиду відправив Митрофорний Протоієрей о. Володимир Слюзар при співучасті оо. Івана Стуса та С. Цитухіна. Церква була переповнена вірними. Патріотичну промову про визвольну боротьбу українського народу, а зокрема про СВУ й СУМ, виголосив о. І. Стус. Під час Панахиди співав церковний хор під диригентурою п. Я. Бартка.

О годині 3-ій по полудні, в просторій залі УНО відбулася Академія, яку відкрив п. А. Гукало — голова Громадського Кмітету для відзначення 30-річчя, він же почесний голова місцевого Комітету Українців Канади. У своєму слові п. А. Гукало сказав, що на західньо-українських землях під час процесу СВУ й СУМ-у в Харкові лютувала пацифікація й тому українці, зокрема з Галичини мало поінформовані про СВУ й СУМ та їх діяльність в підсовєтській Україні, бо були примушені уділювати свою увагу спротиву польським окупантам.

Вступне слово виголосив проф. М. Садиленко, який на історичних прикладах ілюстрував, скільки українських провідників вивезено Москвою у Сибір чи інші невідомі місця холодної Росії.

Доповідь про діяльність СВУ й СУМ-у під совєтами, виголосив ред. В. Коваль, за яку присутні були йому щиро вдячні, бо це вперше в Монтреалі вони почули такий сміливий підхід до українських внутрішніх проблем.

На закінчення п. А. Гукало подякував присутнім за участь в Академії, як також доповідачам: проф. М. Садиленкові й ред. В. Ковалеві.

Канадійський гимн, на початку Академії, відіграв на роялі молодий піяніст п. Іриней Жук.

З інформацій
Головної Управи СВУ

Ювілей СУА в Нюарку, Н. Дж.

Наші сатирики висміваючи українську еміґраційну дійсність, беруть іноді не те, що є дійсність, а притягують до своїх тем уроєні ними картини іміґраційного життя. Через те типи їх творів не тільки не будуть жити у віках, але й тепер дещо, що описує М. Понеділок, викликає здивовання, засуджуючи не існуючі сторінки сучасного життя.

Понеділок, засуджуючи існування декількох однакових по змісту українських організацій, приводить приклад праці в одному місті п'ятьох жіночих організацій. оповіданні „Півтора доляри", вміщеному в ч. 4. „Українського Огляду", він картає молодь, яка нібито цурається своєї нації та української мови.

Розуміємо, що сатирик має право вживати гіперболі, але йога стріли мусять мати відповідний напрям.

Так ось, приходиться нагадати, що Союз Українок Америки має за собою 35 років.

Низові організації це „Відділи", яких у величезному місті, як Ню Йорк, є кілька і вони ніколи не конкурують між собою й не дублюють роботи, бо вона погоджується в організаціях другого ступеня — „Окружних Радах", що об'єднують Відділи декількох міст. Ці два ступені вливаються в Союз Українок, а завершує все Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, які є по всьому світі. Тема, яку висміває сатирик — це коротенький опис святкування Окружною Радою СУА в Нюарку 35-літнього ювілею Союзу Українок Америки. До Окружної Ради входять Відділи з міст: Елизабет, Ню Бронсвік, Перт Амбой, Пассейк, Віпані й Нюарк. Сама Окружна Рада існує тільки рік, але зробила вже немало, в тому 4/XII спільне святкування Відділами ювілею. Воно було добре влаштоване в великій театральній залі „Централі".

Присутні заповнили залю з столами накритими до спільної вечері. За головний стіл запросили гостей, серед яких окремо треба відмітити голову СУА та заступницю голови СФУЖО пані Олену Лотоцьку та ректора Укр. Університету у Мюнхені проф. Івана Мірчука.

Програму святкування відкрито співом американського гимну, який виконала п. Зиновія Воробець та співом гимну СУА, який виконав сполучений хор 70 та 28 Відділів СУА під дириґ. п. О. Соґар-Тарнавської. Ці ж сполучені хори виконали „Привіт Батьківщині" за словами і музикою Гр. Китастого.

Святкування відкрила голова Окр. Ради пані Олена Гординська, а змістовний реферат прочитала пані О. Мусаковська.

Художня програма концерту була на справжньому мистецькому рівні та включала в себе деклямацію, сольоспіви, дуети в виконанні артисток І. Кононів та В. Калин й танки, сольо п. Н. Сташинської і групові. Обмеженість місця не дає можливости перелічити всіх виконавців, але треба особливо відмітити співачку А. Гавдяк, що виконала „Русалку" Дворжака, „Зелені гори" на слова Л. Українки, муз. Балтаровича, та „Колись, дівчино" сл. Л. Лепкого, муз. Ярославенка. У неї сильне, чисте сопрано, та бездоганне виконання, за яким почувається добрий вишкіл. Чуючи її уперше та незнаючи, з якої вона школи, можу помилятись, але вона напевно має талант та голосові дані, які не згубились би й на оперовій сцені. „Веселі пісеньки" пань І. Кононів та В. Калин були про Львів як і пісня хору нюарського Відділу СУА „Про рідний Львів". І те й друге було добре виконане, але хотілось би послухати пісні й про Дніпро, Київ, Полтаву, але співачки та пані диригент Тарнавська виправдуються відсутністю відповідних нот.

Музичний супровід був в руках досвідченої пані Т. Богданської.

Окружна Рада презентувала довголітній, всіма поважаній пані голові СУА цінний подарунок. Під час бенкету виголошувано привітання, та промови.

Підкреслюю участь молоді в програмі. На мою думку виступ молодшої танкової групи був би більш на місці в іншій імпрезі, але це вже справа смаку. Сама ж участь молоді та спільні зусилля з'організованого жіноцтва не допускати до винародовлення молодого покоління, говорять, що подія описана Понеділком, не тільки не типова, а дуже рідкий випадок.

О. Контро

НА ПОРОЗІ „НОВИХ ОБРІЇВ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

стами, а гелікоптер оглядав ввесь рух згори.

Все було готове: навіть паркова служба покрасила травники кругом Лінкольнового пам'ятника свіжою зеленою барвою, а дерева вздовж дороги походу — покроплено плином, який відстрашував пляґу Вашинґтону — юрби влізливих шпаків.

А в навечір'я на місто, що, згідно з підручниками географії, лежить в субтропічній смузі, почав спокійно, але густо падати сніг. Тисячі урядовців відпущено передчасно додому. В купах снігу застрягли тисячі авт. Парадний інавґураційний концерт відбувся лише „на половину", бо тільки половина музикантів і глядачів змогли дістатися на місце. Але Кеннеді з дружиною таки були на концерті. Довгоочікувана і шумно реклямована голлівудська „Демократична Ґаля" („ґейла поамерикански) теж відбулася завдяки геройчним зусиллям учасників: усі фільмові зірки, під проводом Сінатри, хоч дуже спізнено, відбули свій „шов", і знову ж президент не завів.

Цілу ніч робітники, вояки і 350 снігових плугів очищали вулиці від снігу для великого дня. Тисяча сімсот скавтів прилучилось до цієї роботи, і так Пенсилвенія Евню, що йде від Білого Дому до Капітолю, площа перед Капітолем, бічні вулиці, трибуни й лавки для публіки були готові для вжитку. Велика подія почалась, коли ще-президент Айзенгавер і ще-не-президент Кеннеді зустрілися в Білому Домі і обидва, у добрій згоді, подалися президентським автом до Капітолю.

Але великий популярний спектакль почався щойно після обіду, коли новий президент і його почет вернулися тою ж дорогою, щоб відбирати дефіляду з трибуни перед Білим Домом. Ця парада - дефіляда тривала майже три години і числом учасників — 32 тисячі — малощо не вдвоє перевищила число учасників інавґурації в 1957 році. Були тут військові частини всіх формацій і з ними найновіші ракетні стрільна. Була точна копія торпедового човна, що ним командував Кеннеді у війні з Японією, був найбільший у світі барабан (очевидно з Тексасу), бізон з бородатим їздцем на спині і, обов'язково, „мейдфорети" у своїх оперткових строях. Нація віддавала честь своєму новому провідникові.

(юст)

Роковини 22-го Січня в Пассейку, Н. Дж.

Хоч на дворі мороз та сніговія, то в неділю 22-го січня до Української Централі при 240 Гопп Аве прибули масово громадяни, щоб належно відзначити 42-гі роковини проголошення Незалежности та Соборности Української Держави. Ми вже раз звертали увагу, а сьогодні ще й підкреслюємо той позитивний факт, що зайшов у нашій громаді з хвилиною, коли спільними силами набуто репрезентативний дім „Українська Централя". З набуттям його наступила й ця масовість громадянства, яка тепер з'являється на відзначуванні своїх національних свят.

Цьогорічні Роковини 22-го січня мали ту прикмету, що на це свято прибули мейори міста Пассейку, П. Де-Мюро, та Кліфтону, С. Звір, що походить з українського роду. Заля їх вітала грімкими оклисками й оплесками.

Ансабль Ю-СУМА під дир. проф. В. Тритяка почав свято відограванням американського та українського гимнів. Голова відділу УККА п. Марія Стефанів, заходом якого свято відбулося, відкрила офіційну частину свята, покликавши до слова під грімкі оплески мейора м. Пассейку П. Де-Мюро. Висловивши радість що може промовляти і поґратулювати українцям за попередній день, в якому він проголосив День Української Незалежности, за їхню масовість, достойний гість висловив подив для українців за їхню витривалу поставу в визволенні свого народу. А тому він ствердив, що ворог може вбити тіло, а духа ніколи, і вже недалекий той час, коли Україна стане незалежною державою. Оваціям не було кінця. По гуртовій деклямації діточок із школи Українознавства, а підготовила їх до виступу п. М. Стефанів — слово мала маленька Марійка Мочула, а деклямували М. Микита, Юрчик Шипайло, С. Король та Надя Склепович, все те в поклоні 22-му Січневі, що присутні сприйняли буревійними оплесками. Присутнім представив о. прот. С. Білак б. прем'єра міністрів Ю. Ревая, який виголосив святочну промову.

Мейор м. Кліфтону, що промовляв по англійськи, закінчив свою промову по українськи на доказ, що він з нашого роду й що його місце посеред нас. Мейор м. Кліфтону проголосив День Української Незалежности, за що присутні вітали його остентаційно! Закликав нашу спільноту боротися витривало, триматися купи, бо нам ніхто не поможе, як ми самі собі не будемо помагати.

І знову на сцені ансабль Ю-СУМА, що проспівав три пісні, а пл. Оксана Бук із патосом продеклямувала „Задзвонили срібні дзвони в Україні". При фортепіяні була пл. Ліда Рудницька, а проф. В. Тритяк представився, як високої міри скрипаль, відогравши Шумана „Тройне Рай" та „Гумореску" Дворжака.

Пл. Христя Ничко виголосила звернення до молоді. Це справді було святочне слово, повне змісту, пламенний до молоді апель, на плечі якої спадає тягар в дальшій наполегливій боротьбі в визволенні рідного народу. Слова падали, мов камінь! Або залишимося рабами, або будемо достойними наших батьків продовжувати до кінця нашу боротьбу! Це імпозантне свято закінчив міш. хор „Боян" під дир. п. Я. Костишина, проспівавши: „Із гір Карпат", „Далека ти, а близька нам" та марш Сіроманців. Хор „Боян" представляється гарно. Він зіспіваний, робить на присутніх сильне враження. Свято закінчено відспіванням „Не пора, не пора".

(пяк)

Щоб чорні значки на нотному папері заспівали...

Один з найкращих друзів і один із найбільших скарбів, які супроводять нас у мандрівці чужиною, це наша рідна музика.

Рідна музика товаришила українському народові з сутінків минулого у горю й радощах, давала силу пройти крізь лихоліття, додавала величі й світла хвилинам тріюмфу. Українська музика немов пахуче свшан - зілля розпалювала й ще розпалює іскру вогню в багатьох погаслих і захололих душах і пригадує їм, хто вони.

Рідна музика, — це один із тих чинників, які примусили інші народи визнати й шанувати нас — поневолений фізично нарід. Вона свідчить про нашу духову свободу й вартісність і часто переконливіше говорить за нас, як дипломатія.

Не диво ж, що рідна музика втішається любов'ю і пошаною серед нашого народу. Пошана й любов до рідної музики й її творців, — це щось більше, як обов'язок, особливо в нас — українців, які так багато завдячуємо їм. А все ж таки ще так багато українських музичних творів, це тільки мовчазні чорні значки на нотному папері. Чимало в нас старших і молодших композиторів, яких творів ми ще не знаємо, і мовчазні чорні значки на нотному папері ждуть нашого поклику, щоб заспівати й стати власністю не тільки композитора, але й нашою.

27. 9. 1960 відбулися сходини Ініціятивної Групи прихильників творчости визначного українського композитора Миколи Фоменка в складі пань: голова О. Бризгун — Соколик, секретар Н. Мриц, члени: О. Копач, І. Яців, М. Багрій (присутня шляхом кореспонденції). Ініціятивна Група постановила закріпити творчість визначного українського композитора М. Фоменка шляхом награння окремих його творів на пластинку (12 цалеву) під наглядом самого Композитора. Хронометраж пластинки був би сорок хвилин. У програму ввійшли б слідуючі твори: 1. Пісні у виконанні шкільного хору. 2. Пісні у виконанні жіночого хору. 3. Скрипкове сольо в супроводі оркестри. 4. Фортепіянове сольо і 5. Оперні арії (дві) в супроводі оркестри.

Зогляду на те, що виробництво такої пластинки коштувало б приблизно $1.500, а таку високу суму недужий композитор не може жертвувати особисто, Ініціятивна Група постановила звернутися до українського громадянства з проханням допомогти зібрати вище згадану суму.

У зв'язку з повищою постановою вирішено:

1. Звернутися до українських підприємців і громадян з проханням стати меценатами української музики й скласти свої пожертви на видання пластинки. Імена меценатів, за спеціяльним побажанням композитора, будуть видруковані на обгортці пластинки. Члени Ініціятивної Групи склали суму $100 на повище згадану ціль.

2. Проголосити в пресі й перевести збірку передплат пластинки в сумі $4.00 — серед ширшого українського громадянства й особливо учнів музичних шкіл і курсів українознавства.

3. Прохаємо усіх зацікавлених слідкувати ласкаво за повідомленням у пресі про виконавців окремих точок.

4. За обширнішими інформаціями у справі пожертв і передплат прохаємо звертатись до голови Ініціятивної Групи п. О. Бризгун — Соколик. Адреса: 50 Делаваре Евню, Торонто 4, Онт., тел.: ЛЕ 6-6679. Чеки просимо пересилати для Ініціятивної Групи видання пластинки М. Фоменка.

5. Кінцевий звіт у справі видання пластинки проголосять в пресі.

За Ініціятивну Групу:

О. Бризгун-Соколик, голова;
Н. Мриц, секретар.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І II ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 16

М. Попик, Йонкерс	$ 5.00	Д. Яремко, Канзас Сіті	2.00
А. Вігак, Калвер Сіті	5.00	М. Шиян, Клівленд	2.00
В. Сорока, Дітройт	5.00	П. Чупрун, Филаделфія	2.00
Д-р В. Шкільник, Клівленд	5.00	А. Гоцяк, В. Айслін	2.00
І. Кацюба, Торонто	5.00	о. П. Турянський, Сан Дієґо	2.00
А. Яворський, Бруклин	4.00	Я. Закалик, Лінден	2.00
І. Іськів, Сан Бруно	4.00	І. і А. Дусаненко, Ню Йорк	2.00
Т. Николайчук, Ню Брітейн	4.00	Б. Козак, Гартфорд	2.00
П. Брикайло, Картерет	3.00	С. Цимбала, Бруклин	2.00
А. Бялюк, Верґевіл	3.00	Б. Смолинський, Росліндейл	2.00
О. Підгайний, Ню Йорк	3.00	Г. Білобран, Дітройт	2.00
О. Берегуляк, Месретавн	3.00	О. Куцик, Шикаґо	2.00
І. Евашук, Балтімор	3.00	Н. Бардаш, Елкінс Парк	2.00
М. Ступка, Бронкс	3.00	О. Проскурня, Нюарк	2.00
Ю. Костецька, Бронкс	3.00	С. Патронік, Алтуна	2.00
М. Касіян, Вілкс Бері	3.00	М. Срібняк, Клівленд	2.00
М. Кендибалюк, Броктон	3.00	Й. Білоґан, Іст Орендж	2.00
П. Баґан, Йонкерс	3.00	В. Туніцький, Филаделфія	2.00
М. Кузик, Шикаґо	3.00	І. Гринів, Шикаґо	2.00
Е. Каменюк, Сиракюз	3.00	Г. Мрикало, Скрентон	2.00
М. Кримський, Ліхбурґ	3.00	В. Бабій, Рачестер	2.00
М. Бак, Клівленд	3.00	М. Задойний, Парма	2.00
Н. Семеґен, Дітройт	3.00	І. Коропецький, Віґокен	2.00
І. Шабатура, Ню Йорк	3.00	М. Довгенко, Рачестер	2.00
А. Щурко, Шикаґо	3.00	Д. Черніченко, Патерсон	2.00
Г. Прокопенко, Шикаґо	3.00	Г. Паславський, В. Шикаґо	1.50
О. П., Бруклин	3.00	О. Пастушенко, Ірвінґтон	1.00
Т. Сорочинський, Фила.	3.00	М. Шаран, Дітройт	1.00
Й. Мазяр, Пассейк	3.00	Р. Ількiв, Едмонтон	1.00
Н. Яремко, Ріджвуд	3.00	В. Омельченко, Ню Гейвен	1.00
М. Влох, Шикаґо	3.00	Р. Флюнт, Филаделфія	1.00
П. Вавро, Аліквіпа	3.00	А. Кочан, Джоліет	1.00
В. Гнатюк, Балтімор	3.00	П. Лаґоський, Алентавн	1.00
О. Цеплий, Дітройт	3.00	І. Дяченко, Флашінґ	1.00
К. Зенко, Акрон	3.00	В. Бідула, Кемден	1.00
Д-р С. Веремчук, Вунсакет	3.00	М. Біла, Ню Йорк	1.00
О. Вареница, Шикаґо	3.00	М. Лотоцький, Бронкс	1.00
А. Кравець, Питсбурґ	3.00	А. Максименко, Бруклин	1.00
П. Ікалович, Бруклин	3.00	І. Слюсаренко, Филаделфія	1.00
Д-р Т. Залуцький, Гиятсвіл	3.00	О. Шарван, Ню Йорк	1.00
Я. Михайлович, Монтісело	3.00	Р. Шалок, Бруклин	1.00
Г. Кобелюх, Шикаґо	3.00	Р. Шеретюк, Шикаґо	1.00
І. О. Кучмак, Гемстед	3.00	Й. Герлях, Асторія	1.00
Г. Грецко, Бреніґсвіл	3.00	Т. Лос, Алентавн	1.00
Р. Воробкевич, Дітройт	3.00	П. Теліга, Амстердам	1.00
Е. Крук, Питсбурґ	3.00	В. Ґураль, Луїсвіл	1.00
В. Пеленський, Парсіпані	3.00	С. Чеснок, Ню Йорк	1.00
І. Миколаєнко, Вашинґтон	3.00	Ф. Скібінський, Пібоді	1.00
Н.А. Шиманський, Клівленд	3.00	Л. Попіль, Шикаґо	1.00
П. Малицький, Мідл Віледж	3.00	К. Миронович, Перт Амбой	1.00
Г. Уніят, Шикаґо	3.00	П. Гаєвський, Кемден	1.00
М. і С. Когут, Ню Йорк	3.00	А. Віблей, Йонґставн	1.00
М. Овчар, Глендейл	3.00	А. Блискун, Лорейн	1.00
І. Кравчук, Вілмінґтон	3.00	І. Микулинецький, Канзас С.	1.00
С. Януш, Филаделфія	3.00	В. Теодорович, Трой	1.00
Б. Пожарнюк, Шикаґо	3.00	С. Кривен, Асторія	1.00
П. Бережницький, Ню Йорк	3.00	С. Літепло, Бруклин	1.00
С. Телішевська, Парма	3.00	І. Жиґа, Лейквуд	1.00
О. Басараб, Моліц	3.00	Т. Матвейчук, Бостон	1.00
М. Костишин, Линбрук	3.00	Н. Цуп, Салтсбурґ	1.00
Й. Галойка, Бруклин	3.00	Т. Когут, Росел Парк	1.00
В. Дробітун, Вірд ін Генд	3.00	А. Лаба, Бруклин	1.00
І. Мацаляк, Бетлегем	3.00	С. Гулавський, Клівленд	1.00
Д-р Л. Мостович, Ваверлі Г.	3.00	А. Яновський, Гемтремк	1.00
В. Рікардс, Ню Йорк	3.00	Р. Якимів, Бріджпорт	1.00
Д. Ґеча, Плейнфілд	3.00	Л. Гумляк, Атлеборо	1.00
М. Обуховський, Массуп	3.00	М. Чайковська, Гартфорд	1.00
Й. Петрич, Йонґставн	2.00	Г. Бобовник, Гарнел	1.00
В. Федорів, Шикаґо	2.00	Н. Кубарич, Рачестер	1.00
Ф. Липецький, Дітройт	2.00		
І. Доцяк, Гаферфорд	2.00	Разом	$ 320.50
І. Кахникевич, Филаделфія	2.00	Раніше проголошено	$ 3,906.55
І. Богач, Ґренд Рапідс	2.00	Разом	$ 4,227.05

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 4-го ЛЮТОГО 1961

БРУКЛИН, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва ім. Б. Хмельницького, Відд. 158, в год. 7-ій вечора, в УНДомі, при 216-218 Grand St. — П. Дубовецький, рек. секр.

П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛЮТОГО 1961

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155, в залі УНДому, при 760 Стейт вул., в год. 7-ій веч. — Склад Управи на 1961 р.: М. Фединишин, предс.; Н. Степась, заст. предсідника; М. Гурняк, касир; Н. Колодій, рек. секр.; І. Будняк, фін. секр. Контр. Комісія: П. Гадик, К. Науменко, Д. Степась. Опікуни хворих: Н. Олійник, М. Павук, А. Стеч. Дверник і господар: І. Сетник. Хорунжий: Ілько Фучак.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь професора З. Бжезінського

„Враження з подорожі по Україні

15 грудня 1960 р. президент УВАН у ЗДА, проф. Ю. В. Шевельов представив присутнім доповідача, професора Колумбійського університету З. Бжезінського, як фахівця у проблемах Совєтського Союзу і автора кількох книжок, зокрема, „Безперервна чистка в Совєтському Союзі" і Совєтський бльок; єдність і боротьба".

Доповідач заявив, що його доповідь не претендує на повноту, також це не є огляд, базований на систематичних спостереженнях. Це лише побіжні враження подорожнього.

Проф. З. Бжезінський відвідував Україну в 1956 і в 1960 роках. За чотири роки помітив різницю в бік покращання побутових умов. Україна відрізняється від решти Совєтського Союзу своєю яскравістю, жвавістю, меншою стандартизацією життя. Загальне враження від Совєтського Союзу — сірий стандарт, уніфікація, що впадає увічі у всьому, зокрема у стандартній одежі і в стандартному способі мислення. Київ не такий, у ньому відчувається подув з Заходу, життя вібрує. Жінки одягнені краще, ніж будь-де в Совєтському Союзі, хоч у Львові ще краще.

Доповідач під час подорожі зустрічав туристів — американських і канадійських українців. Більшість з них їхали до Совєтського Союзу підготовані побачити саме чорне. Але тепер картина життя значно складніша, і це дивувало туристів. На думку проф. Бжезінського, час брутального терору пройшов. Тепер совєтський режим встромив життя країни в рямці контролі і автономії.

За спостереженнями проф. Бжезінського, українська мова занепадає в містах України. У Харкові української мови не чути, у Києві її чути мало, а у Львові може половина людей говорить по українському. Як приклад, доповідач розповів про свої відвідини Парку культури й відпочинку у Києві. У цьому чуді українсько природи, на горбах над Дніпром, української мови не чути. Мистецька програма, розваги, розмови молоді між собою — все російською мовою.

Професори Львівського університету говорили з проф. Бжезінським українською мовою і запевнили його, що викладання в університеті відбувається українською мовою, але він дізнався пізніше про те, що частина лекцій читається російською мовою.

У Києві почувається інтерес до ідей Заходу. Зокрема цікаво, що польські газети, які, як відомо, є менш суворо цензуровані, ніж совєтські, зразу ж розкуповуються в кіосках. На загал, доповідач мав враження, що совєтська держава виховала кадри, що вважають її своєю.

Проф. Бжезінський показав ряд кольорових фотографій Києва, Львова, Криму та інших частин Совєтського Союзу. У Києві чисті вулиці, багато нових будов, здебільшого без всякого архітектурного стилю, зокрема на околицях виросли квартали нових житлових будинків. Новина останніх років — кав'ярні на відкритому повітрі на центральних вулицях міста. На дніпровський пляж кожної години відходить катер: фотографії показали і катер, і дніпровський пісок з купальниками. Людей багато на знимках: молільники у церкві найбільше старші жінки, натовп на вулицях — люди одягнені скромно, але не бідно, зрідка елеґантні жінки. На фотографіях Львова нових будинків не видно. Вулиці міста впорядковані, чисті.

Після доповіді було багато запитань, на які доповідач дав докладні відповіді.

Л. Д.

ЮРІЙ ЖЕРАРДОВИЧ КОЛЛАРД

(Закінчення зі стор. 2-ої)

конувати, і тому перемогла мелодія Вербицького. Та й, здається мені, тепер уже, крім О. Коваленка, А. Жука, В. Дорошенка та може ще декого, ледве чи хто й знає мелодію до слів „Ще не вмерла" за *М. Лисенком.*

Інж. Коллард знав безліч народних пісень, що з них деякі ніде, мабуть, і дотепер не записані, як наприклад „Не ходи козаче . . ."

Належав Юрій Жерардович до тієї ґенерації, з якої лишилися в живих лише одиниці. З цим найстаршим поколінням відходить також у небуття той неповторний період минулого і початку цього сторіччя, коли українці на Наддніпрянщині ставили свої перші свідомі політичні кроки в організованій формі. Перейшовши з того часу дві великі революції нашого світогляду, ми не дуже тепер схильні присвячувати увагу минулому, але все ж таки покоління, до якого належав Юрій Коллард, винесло на своїх плечах українську самостійницьку ідею і закріпило та зактуалізувало її в 1917 - 20 роках.

Цього не можуть забути москалі. Ось, наприклад, у „Новому Русскому Слові" з 30-го жовтня 1959-го року в статті про Мазепу, висловлено здивування, що „найбільш непримиренними борцями за волю України, є, мовляв, неукраїнці: Пилип Орлик — чех; Петро Могила — молдаванин; граф Капніст — грек; Коллард — бельгієць". Не здогадується блаженний духом автор цих слів, що це й є величезною силою українського народу, що він умів свою ідею боротьби за визволення запалювати навіть кровно не чистих українців!

Специфічне значення Юрія Колларда ще й у тому, що він був ланкою між ґенераціями і вмів молоді передати не один життьовий досвід та не одну правду, шлях до якої міг би коштувати цій молоді багато розчарувань та труду. А майбутнє нашої справи саме залежить від таких діячів, як Юрій Коллард, який і після смерті живе в пам'яті своїх послідовників та в досягненнях свого довгого, трудолюбного життя.

(Кінець)

Короткі Вістки

● **В Англії** є 21 автономних університети і три коледжі з 106,000 студентів. Уряд призначив $75 мільйонів на поширення університетських будинків і мешкальних домів для студентів, щоб збільшити їх число до 170,000 протягом 10-х років.

● **Аґенти уряду консервації** повідомляють, що цього року внаслідок морозів і снігів гинуть із голоду олені в лісах, бо не можуть знайти кормів. Звичайно олені взимі живляться корою і бруньками дерев, але цього тепер вони не можуть робити, бо дерева мають замерзлу кору. Коло Стемфорду, Коннектикат, знайдено розбитого автом оленя, який повинен важити принаймні 150 фунтів, а важив тільки 50. Щоб сяк-так наїстися, олень мусить обгризати принаймні 5 фунтів кори або бруньок.

● **З Джорджії** повідомляють, що експрезидент Айзенгавер в дні 30-січня полював на перепелі разом із своїм господарем, колишнім секретарем скарбу Джорджом М. Гомфрі, і не мав часу, щоб слухати першого звернення про Стан Унії, яке виголошував новий Президент в Конґресі ЗДА. Айзенгавер полював перед полуднем і після другого сніданку, бо перед полуднем не вдалося застрелити дозволених ловецьким законом двох перепелів.

● **В Освєнцімі** — страхітливому кацеті „Авшвіц" за нацистської окупації в Польщі, відбулась жидівсько - польська маніфестація, під час якої 32-річний рабін Давід Пфеффер з стейту Ню Йорк склав вінок під пам'ятником в честь жертв німецького терору. Пфеффер сам був в'язнем в Авшвіці і втратив там своїх батьків.

„Санта Марія" чекає перед бразилійським портом на вирішення її долі

Генрік Гальвао, ліворуч, приймає журналістів в капітанській кабіні захопленої ним „Санта Марії"

Ресіфе. — Захоплений португальськими змовниками, противниками режиму прем'єра Салязара в Португалії, великий пасажирський корабель „Санта Марія" заякорився безпосередньо перед входом до бразилійського порту Ресіфе та чекає, поки закінчаться переговори між провідником новітніх піратів, сотником португальської армії Генріком Гальвао та новим бразилійським президентом Жаніо Квадросом. Генрік Гальвао не був вдоволений заявою бразилійського президента, що Бразилія поведеться супроти „Санта Марії" і змовників, які захопили її, „згідно з обов'язуючими договорами" та зажадав конкретної обіцянки, що йому дозволять — після висадження в порті всіх 560 пасажирів — свобідно відплисти назад. Американський контр-адмірал Смит, який спонукав Гальвао наблизитись до Бразилії, тримається осторонь теперішніх переговорів між бразилійцями та змовниками, панами корабля „ Санта Марія". Не відомо, що станеться з 230-членною залогою: чи дозволять їй також висісти, скілько членів залоги захоче покинути корабель, а скільки їх заявить свою солідарність з змовниками, та, найголовніше, чи дозволять взагалі на те, щоб теперішні володарі того корабля, власности португальської корабельної компанії, забрали знову корабель на широке море. Американський підводний човен „Морський вовк" і чотири нищильники стежать, щоб „Санта Парія" знову не „зникла" на широких водах південного Атлантику.

Посмертні згадки

Микола СЕНІВ, — член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 266 УНСоюзу в Амстердамі, Н. Й., помер, по короткій недузі в лікарні, в дні 16-го січня 1961 р. Покійний народився 1898 р. в м. Дрогобичі, Зах. Україна. До ЗДА прибув 1950 р., а до УНСоюзу вступив 1951 р. Полишив жалем прибиту дружину Анастасію, одного сина М. Бабяка, доньку Лідію Базар і 5 внуків, 3 братів в краю та родину. В час першої світової війни, молодим ще юнаком, брав участь в боротьбі визволення України і не диво, що так громадно прийшли віддати йому останню прислугу та відпровадили на вічний спочинок його Побратими по зброї. Покійний належав також до церковного хору, який також віддав Покійному останню прислугу, беручи участь в Службі Божій. Похорон відбувся 19-го січня цього року, із пох. заведення до церкви св. о. Миколая, на цвинтар св. о. Миколая, при участі Родини, Союзовців та Приятелів. — В. Й. П.!

В. Труфин, секр.

Меланія Катерина ЮСЬКІВ — членка 316 Відд. УНСоюзу в Рочестері, Н. Й., померла в дні 20-го січня 1961 р., на 42 році життя. Покійна народилась 1918 р., в селі Подусільна, пов. Перемишляни, Зах. Україна. До УНСоюзу вступила 1952 р. Покійна була скромною, працьовитою та дбайливою матірю своїх дітей, яких полишила у глибокому смутку: доньки Євстахію Олійник, Надю Ніньовську і сина Миколу, чоловіка Володимира, 2 сестри в Україні, брата та 3 внуків. Похорон відбувся в понеділок, 23 січня 1961 р., при участі Родини, Членів Т-ва, Знайомих і Приятелів. Покійну поховано на цвитарі Holy Sepulchre. — В. Їй П.!

Управа Т-ва

Марія ГРАБАР, членка Б-ва св. Юрія, Відд. 160 УНСоюзу в Джемейка, Н. Й., упокоїась в Бозі 28-го листопада 1960 року. Покійна народилась 1888 р., в селі Помонятах, пов. Рогатин, Зах. Україна. До УНСоюзу вступила 1926 р. Покійна померла в стейті Ню Джерзі, полишаючи 2 одружених синів, 2 доньки та внуків. Тлінні останки Покійної перенесено до Джемейки, де й похоронено на Flushing Cemetery, коло мужа. — В. Їй П.!

М. К.

Конґресмен Волтер заявляє, що замало є охочих їхати до ЗДА

Вашинґтон. — Голова Палатної Комісії для іміґраційних справ конґресмен-демократ із Пенсилвенії Френсіс Е. Волтер виступив проти законопроєкту про допущення щороку до ЗДА по 40,000 нових іміґрантів з-поміж політичних втікачів в Европі, бо там немає стільки осіб, щоб в такій кількості могли прибувати кожного року до цієї країни. Новий законопроєкт внесли сенатори - республіці з Ню Йорку Джекоб К. Джевітс і Кеннет Б. Кітінґ. Конґресмен Волтер заявив: „Вони не зможуть знайти стільки втікачів в Европі навіть тоді, коли б подали оголошення до всіх европейських часописів". Запропоновані кандидати на нових іміґрантів сенаторами Джевітсом і Кітінґом мали б прибувати до ЗДА поза квотами, які є призначені для окремих держав.

Дж. Е. Вебб найменований на голову Крайової Аеронавтичної Адміністрації

Вашинґтон. — Президент Кеннеді 30-го січня повідомив про найменування на голову Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації 54-річного колишнього урядовця в адміністрації Трумана Джеймса Едвіна Вебба. Вебб був директором бюджету в 1946 - 1949 роках, а після того до 1952-го року був підсекретарем в державному департаменті. Він є правником і бизнесменом, але заявив журналістам, що здавна цікавиться проблемами космічних просторів. Заступником Вебба буде д-р Г. А. Драйден, який досі був на тому самому становищі. У Вашинґтоні говорять про те, що Кеннеді має найменувати на голову Крайового Корпусу Миру свого шваґра шикаґовського підприємця Серджента Шрівера, молодшого, який брав участь в кампанії за вибір Кеннеді на президента. Члени Корпусу Миру мали б, як інженери і як учителі допомагати недорозвиненим країнам, збільшувати там освіту та причинятися до росту економіки.

● **Д-р Роберт Серваціюс**, західньо-німецький адвокат, який взявся за оборону нациста Адольфа Айхмана, який відповідатиме перед судом в Єрусалимі за винищення 6-х мільйонів жидів, заскаржив до суду уряд Аденауера за відмову дати йому фонди на оборону того нациста. Серваціюс раз-у-раз летить до Ізраїлю на побачення з Айхманом у в'язниці і для студіювання актів, а рідня Айхмана не має стільки грошей, щоб покрити ті кошти.

● **В Північній Ірляндії**, яка належить до Англії, поліція пострелила в ногу католицького духовника під час облави на революціонерів із Південної самостійної Ірляндії, що борються проти англійської адміністрації. Поліція виправдувала себе тим, що духовник не звертав уваги на поліційні загороди, пороблені на шляхах.

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію провідництва в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої іміґрації в Америці.

ТАРЗАН, ч. 4595. Втеча Колпа.

Розлючений і на все рішений Колп тримав в належній віддалі пігмеїв, стріляючи з пістоля.

Він швидко добився до брами, збивши з ніг вартового . . .

Джім Біґтінґ почав протестувати, але його затримав на місці спокійний голос мавполюда. — Нехай втікає . . .